

Groty bełtów spod zamku w Czorsztynie i z zamku Tenczyn w Rudnie

Bolt heads from castle in Czorsztyn surroundings and castle Tenczyn in Rudno

Abstract: In the Archaeological Museum in Cracow two bolt heads from the end 13th – 16th c. are preserved. One of them (Inv. No MAK/4746) was found in the surrounding of the castle in Czorsztyn, the second (Inv. No MAK/4757) in castle Tenczyn in Rudno.

W zbiorach dawnych Muzeum Archeologicznego w Krakowie przechowywane są dwa drobne świadectwa rzemiosła wojennego. Są to groty bełtów znalezione w sąsiedztwie zamku w Czorsztynie oraz na zamku Tenczyn w Rudnie. Zamek czorsztyński ufundowany został w końcu XIII w. przez klaryski ze Starego Sącza, jednak już w połowie XIV w. był własnością królewską, pełniąc rolę ośrodka starostwa niegrodowego, komory celnej oraz chroniącej granicę. W ruinę popadł w XVIII stuleciu (Kołodziejski 2003a, 146). Początki zamku Tenczyn wiązać można z Nawojem z Morawicy herbu Topór († 1331) i jego synem Andrzejem († 1368). Był rezydencją obronną i centrum administracyjnym rozległego klucza majątkowego. W połowie XVII w. został spalony przez Szwedów i z czasem coraz bardziej podupadał (Kołodziejski 2003b, 431, 433). Przedstawiona chronologia zamków nie pozwala na precyzowanie datowania obu znalezisk, które należą do najliczniejszej w późnym średniowieczu, a może też w początkach nowożytności, grupy militariów – groty bełtów z tuleją.

Czorsztyn, pow. nowotarski, woj. małopolskie;

grot bełtu (ryc. 1:a);

nr inw. MAK/4746;

– wg metryczki: *Załączony grot wykopano w Czorsztynie w górze przyległej ruinom zamczyska – znaleziono go wśród skały między głazami, przy nim nieco kości, niewiadomo czyli one były ludzkie lub zwierzęce – p. Tytus Drohojowski [Drohojowski] składa ten zabytek dla Muzeum Starożytności – Kraków dn. 14 Lipca 1851 [lub 7] r.* [metryczka sporządzona przez Józefa Łepkowskiego];

– wg metryczki: *Z Czorsztyna w Galicyi Dar Tytusa hr. Drohojewskiego* [Drohojowskiego];

– żelazny; kuty; duży; kolec w rzucie bocznym niesymetryczny – deltoidalno-lancetowaty, w przekroju poprzecznym rombowy, na bokach wzdłużne żłobki,

Ryc. 1. Groty bełtów: a – spod zamku w Czorsztynie; b – z zamku Tenczyn w Rudnie. Fot. A. Susul.

Fig. 1. Bolt heads: a – castle in Czorsztyn surroundings; b – castle Tenczyn in Rudno. Photo by A. Susul.

tuleją słabo rozszerzająca się ku wylotowi, o krawędziach znacznie zachodzących na siebie; stan zachowania bardzo dobry (u wylotu szczyrba przy krawędziach, małe ubytki powierzchniowe); wymiary: dł. – 9,2 cm; dł. kolca – 5,0 cm; największy przekrój kolca – 1,8 x 1,1 cm (1,8 cm od wierzchołka); dł. tulei – 4,2 cm; najmniejsza średn. tulei – 1,1 cm; największa średn. tulei – 1,3 cm. Waga – 50,9 g; – (koniec XIII) XIV-XVI w.

Rudno*, gm. Krzeszowice, pow. krakowski, woj. małopolskie;

grot bełtu (ryc. 1:b);

nr inw. MAK/4757;

– wg metryczki: *Zamek Tenczyński [Tenczyn] Dar Zaremby*;

– żelazny; kuty; duży; kolec w rzucie bocznym lancetowaty, w przekroju poprzecznym prawie kwadratowy, tuleja wyraźnie rozszerzająca się ku wylotowi, o krawędziach znacznie zachodzących na siebie; stan zachowania dobry (szczyrby u wylotu tulei, ubytki powierzchniowe); wymiary: dł. – 9,2 cm; dł. kolca – 5,6 cm; największy przekrój kolca – 1,6 x 1,4 cm (3,3 cm od wierzchołka); dł. tulei – 3,6 cm; najmniejsza średn. tulei – 1,1 cm; największa średn. tulei – 1,5 cm. Waga – 46,3 g; – XIV-XVI w.

Radosław Liwoch

Bibliografia

Kołodziejski S.

2003a *Czorsztyn, woj. małopolskie*, [w:] L. Kajzer, S. Kołodziejski, J. Salm, *Leksykon zamków w Polsce*, Warszawa, s. 146-148.

2003b *Rudno, woj. małopolskie. Zamek Tenczyn*, [w:] L. Kajzer, S. Kołodziejski, J. Salm, *Leksykon zamków w Polsce*, Warszawa, s. 431-434.

* w księdze inwentarzowej błędnie jako Tenczynek.